

MOST

LETNIK XIX
ŠTEVILKA 65
JUNIJ 2021

Kače, kuščarji in želve – plazeči se prebivalci naše okolice

dr. Anamarija Žagar, fotografije: Davorin Tome

Slepec je videti kot kača, ampak je v resnici breznoži kuščar. Njegova najljubša hrana so polži in je zato dobrodošel prebivalec naših vrtov.

Plazilci (Reptilia) so skupina živali, med katere sodijo vsem dobro poznane kače, sem pa spadajo tudi želve in pa nemalokrat ljubkovalno poimenovani martinčki – to so kuščarji. Te živali so izjemno dobro prilagojene na kopenski način življenja. Njihova koža je prekrita z luskami, ki preprečujejo izhlapevanje vode, in večina vrst izlega trdolupinasta jajca. Imajo kar nekaj posebnih lastnosti, kot je redna zamenjava kože, ko jim ta postane pretesna. Ta proces zamenjave kože imenujemo levitev. V naravi lahko naletimo na slečeno kačjo kožo, čemur pravimo kačji lev. Njihova druga posebnost je, da svojo telesno temperaturo uravnavajo s pomočjo okolja tako, da se izpostavljajo ali umikajo sončnemu sevanju. Ko se sončijo, jih tudi mi lažje vidimo, saj se drugače večino časa dobro skrivajo v travi, grmovju ali kupu kamenja.

V Sloveniji živi 22 vrst plazilcev, ki pa so danes ogrožene zaradi izgube primernih življenjskih prostorov, povozov na cestah, namernega pobijanja in podnebnih sprememb. Močvirska sklednica je naša edina sladkovodna vrsta želve s temnim oklepom, ki je na zgornji strani posut z drobnimi ru-

menimi pegami. Prebiva v ribnikih, mlakah, mokriščih in mirnih in počasnih vodotokih z blatnim dnom. Ne mara hitro tekočih voda in ne more preživeti, če bregovi niso vsaj malo zarasli, kjer si najde skrivališče pred plenilci. Zato moramo skrbeti za ohranjanje zaraslih bregov in počasnih voda z blatnim dnom.

Martinček je ime eni od 11 vrst kuščarjev, ki živijo v Sloveniji. Samci so po bokih živo zelene barve, medtem ko so samice bolj neuglednih rjavih barv. Posebnost ali morda kar »supermoč« kuščarjev, ki jo ima tudi martinček, je ta, da lahko odvržejo rep in na istem mestu jim zraste nov. To taktiko uporabijo, da ubežijo napadalcu, ki jih zagrabi za rep. Odtrgani rep se zaradi refleksov v mišicah na tleh zvija in poskakuje, kar napadalca primerno zamoti in kuščarica lahko medtem uide na varno. Martinčki zelo radi jedo večje žuželke in prebivajo na meji travnikov z gozdom. Pri nas beleži-

VEČ O NATEČAJU

»Biodiverziteti najprijaznejši vrt«

Imate na vrtu cvetočo trato, veliko medovitih rastlin, gnezdilnico za čebele samotarke, žuželčnik, gnezdilnice za ptice in netopirje ali pa mlako? Mogoče vas obiskujejo ježi ali na vašem vrtu varno domujejo kače? Vrtovi so vedno pomembnejši življenjski prostor za številne organizme, zato v okviru projekta **LIFE NATURAVIVA, Biodiverziteta – umetnost življenja** iščemo **biodiverziteti najprijaznejši vrt!**

Vrtove bomo izbirali v štirih kategorijah: hišni vrt, vrt na terasi ali balkonu, šolski vrt in društveni vrt.

Na natečaju, ki smo ga podaljšali za eno leto, lahko sodelujete tako, da na elektronski naslov info@botanicni-vrt.si do 31. decembra 2021 pošljete prijavitni obrazec in do deset fotografij vrta. Zaželeno je, da so fotografije iz leta 2020 ali 2021, izjemoma lahko tudi starejše. Podroben opis za prijavo je v prilogah na spletni strani projekta.

Prijave bo pregledala strokovna žirija Botaničnega vrta Univerze v Ljubljani in Nacionalnega inštituta za biologijo, ki bo najbolje ocenjene vrtove naslednje leto obiskala za podrobnejše ocenjevanje. Zmagovalci bodo znani poleti 2022, čakale pa jih bodo lepe nagrade.

Vabljeni tudi k spremljanju prispevkov o biodiverziteti na vrtovih na projektno spletno stran, Facebook in Instagram profil. Uredite vrtove tako, da bodo zakladnica biodiverzitet!

Več o natečaju: <https://www.naturaviva.si/biodiverziteti-najbolj-prijazen-vrt/>

Dodatne informacije: info@botanicni-vrt.si

Nasveti za biodiverziteti prijazen vrt: <https://www.naturaviva.si/nasveti-za-biodiverziteti-prijazen-vrt/>

Spletna stran projekta: LIFE NATURAVIVA <https://www.naturaviva.si/>

Facebook profil projekta: LIFE NATURAVIVA <https://www.facebook.com/life.naturaviva>

Instagram profil projekta: LIFE NATURAVIVA <https://www.instagram.com/lifenaturaviva/>

mo drastičen upad pojavljanja te vrste, kar je najverjetneje povezano z intenzivnim kmetijstvom in uporabo insekticidov, ki so zmanjšali število njihovega plena. Če bi pustili naravi, da odigra svojo vlogo, bi martinčki in druge kuščarice lahko za nas poskrbeli, da žuželk ne bi bilo preveč, vendar pa bi morali za to kmetovati bolj sonaravno.

Zaradi pritalnega plazečega načina premikanja so pri kačah okončine povsem pokrneli in so brez nog. Te plazeče se prebivalke naše okolice so za marsikoga razlog za prestrašenost. Zelo pogosto gre pri srečanju s kačo za

prestrašenost obeh vpletenih, človeka in kače, saj je namreč prva strategija kač, da pred nevarnostjo pobegnejo na varno v najbližje skrivališče. Izjemno dobre so tudi v skrivanju, pri čemer jim pomaga varovalna barva. Smokulja je kača, ki ima svetlo rjavo ali sivo barvo telesa, po celotni dolžini od vratu do repa pa ima še temne lise kot šahovnica. Živi v travnato-gozdni pokrajini, kjer se izredno dobro skriva med travo, vejami ali listjem in jo opazi le izurjeno oko.

Vsa ta pestrost plazilcev je pomembna v naravi in za nas. Njihova vloga v ekosistemu je, da

plenijo in regulirajo številčnost svojega plena. Prehranjujejo se s širokim spektrom živali, od različnih žuželk, pajkov, polžev do rib, dvoživk, voluharic, miši, podgan, tudi ptičev in celo plazilcev. Če jih ni, je luknja v prehranski mreži velika in ravnovesje se lahko podre. Za njihovo ohranjanje lahko skrbimo vsi, s tem da jih namerno ne ogrožamo, smo pazljivi na cesti, spodbujamo sonaravno kmetijstvo in uredimo vrtove na biodiverziteti prijazen način. V okviru projekta Life Naturaviva smo organizirali natečaj, v katerem iščemo biodiverziteti najprijaznejši vrt in vas vljudno vabimo k sodelovanju!

“Obiščite nas v T-2 poslovalnici SUPERNOVA NOVA GORICA,”

Pri OBI centru - Za vas od 2010.

T 064 160 160
064 275 555

Več na:

www.prodajnizastopnik2.si
pp-ng.supernova@t-2.com

SERVIS IN PRODAJA NOVE, OBNOVLJENE IN RABLJENE RAČUNALNIŠKE OPREME.
ZA PODJETJA IN FIZIČNE OSEBE

za vas od
1995

PRENOSNIKI, ZASLONI, STREŽNIKI, OMREŽNA OPREMA, INTERNET, WI-FI, PERIFERIJA

Bilaz

Bilaz d.o.o.
Sedejeva 8
Nova Gorica

T: 05 333 19 00
M: 041 614 944

E: info@bilaz.si
www.bilaz.si
www.pcpoceni.si